

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія психолого-педагогічних дисциплін
та дошкільних методик*

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Кременець – 2022 рік

Фурсик А. О. Психологія: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальностями 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2023. 23 с.

Розробник:

Фурсик Алла Олександрівна – викладач циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін та дошкільних методик Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін та дошкільних методик.
Протокол від «31» серпня 2022 року. № 1

Голова циклової комісії

Людмила БОГУТА

1. Вступ

Особливості сучасного етапу розвитку суспільства обумовлюють необхідність поліпшення психологічної підготовки сучасних спеціалістів. Психологія являє собою науковий напрям, що розглядає і вивчає об'єктивні, реально існуючі психічні явища і факти; виявляє особливості, закономірності побудови та розвитку психіки, функціонування її механізмів. Психологія дозволяє студентам знайти відповіді на деякі важливі питання, допомагає зрозуміти закони мислення, формування інтелекту, пізнати суть і сенс життя та його цінність. Вона сприяє більш ефективній взаємодії з навколишнім світом, вказує на особливості кожної людини та підказує засоби, що допомагають подоланню негативних її рис.

Вивчення основ психології сприятиме підвищенню ефективності власної професійної діяльності, допоможе найповніше використовувати особистісний потенціал людини, налагоджувати стосунки між членами колективу. Для вирішення практичних завдань, що постають у різних сферах суспільного життя, необхідно залучати потенціал психології. Динамічний розвиток ринку психологічних послуг, а саме створення психологічних служб, мають нагальну потребу в надійних знаннях про особистість та її розвиток. Тому закономірним є інтерес до теоретичних та практичних розробок психологічної науки.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологія» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни для спеціальності

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання			
Кількість кредитів ECTS: 6	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна			
Змістових модулів – 5	Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)				
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки:			
		2-й	3-й	4-й	
		Семестр			
		4-й	5-й	6-й	7-й
		Лекції			
		12 год.	16 год.	22 год.	10 год.
		Семінарські			
		9 год.	14 год.	18 год.	5 год.
		Самостійна робота			
		9 год.	30 год.	20 год.	15 год.
		Вид контролю:			
		Екзамен – 7-й семестр			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1, 2, 2, 1 самостійної роботи здобувача освіти – 0,4; 2; 1; 1	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр				

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 59 % / 41 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання психології: ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти із основними поняттями, положеннями, актуальними проблемами загальної психології.

Завдання вивчення психології:

– аналіз базових категорій та понять сучасної психології в їх системному взаємозв'язку;

– розгляд основних форм вияву психічних явищ у їх цілісності;

– ознайомлення з класичними та сучасними концепціями особистості, її соціально-психологічної сфери, пізнавальних та емоційно-вольових процесів, індивідуально-типологічних особливостей;

– характеристика основних закономірностей, механізмів, законів функціонування різних сфер психічної активності особистості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності:**

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК6 Здатність до формування мотивації та організації пізнавальної діяльності учнів.

СК7 Здатність до спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою педагогічного супроводу.

СК12 Здатність до моніторингу педагогічної діяльності та визначення власних професійних потреб

СК15 Здатність до попередження булінгу та протидії різними проявами насильства.

СК16 Здатність до інтеграції знань з педагогіки, психології, музичного мистецтва, синтезу мистецтв, інших навчальних предметів та їх застосування у процесі виконання професійних завдань

СК20 Здатність до здійснення дослідницької і навчально-пізнавальної діяльності та презентації її результатів.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Психологія» сформульований у таких програмних результатах навчання:

PH2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами.

PH4 Враховувати вікові особливості учнів в освітньому процесі для забезпечення його ефективності.

PH6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

PH8 Сприяти формуванню мотивації учнів до навчання.

PH9 Використовувати ефективні форми, засоби і стратегії комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями.

PH10 Планувати освітній процес залежно від мети, індивідуальних особливостей учнів, специфіки діяльності закладу освіти.

PH13 Формувати в учнів здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії.

PH15 Застосовувати основні стратегії поведінки щодо попередження булінгу та протидії різним проявам насильства.

PH21 Здійснювати дослідницьку і навчально-пізнавальну діяльність у сферах психології, педагогіки, музичної педагогіки та використовувати її результати у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет психології як науки.

Предмет психології як науки та її завдання. Загальне поняття про психіку. Структура психічних явищ: психічні процеси, стани, властивості. Основні принципи сучасної психології. Основні галузі психології. Значення психологічних знань у педагогічній діяльності

Тема 2. Методи сучасної психології.

Загальна характеристика методів дослідження. Основні вимоги до методів психології. Етапи психологічного дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження. Емпіричні методи психологічного дослідження:

спостереження, експеримент. Додаткові методи психології: опитування, тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності.

Тема 3. Походження і розвиток психіки у філогенезі. Розвиток форм відображення у живій та неживій природі. Розвиток психіки у філогенезі: стадії та рівні розвитку психічного відображення за О.М.Леонтьєвим і К.Е.Фабрі. Характеристика базових форм психічної активності: інстинктивна, регульована навичками, інтелектуальна поведінка. Рефлекторна природа психічного відображення. Мозок і психіка. Функціональні блоки мозку за О.М.Лурією. Поява та розвиток свідомості, її структура та суспільно-історичний характер. Свідоме та несвідоме у психічній діяльності людини.

Тема 4. Основні етапи розвитку психології.

Характеристика передумов виникнення психології. Донауковий етап становлення психології, його загальна характеристика.

Науковий етап розвитку психології. Криза психологічної науки на рубежі XIX-XX ст., її причини та наслідки. Основні напрями психології. Становлення і розвиток вітчизняної психологічної думки.

Тема 5. Психологія діяльності.

Поняття про діяльність. Мета й мотиви діяльності. Теорія діяльності. Структура діяльності (рухи, дії, операції). Види дій: внутрішні та зовнішні. Інтеріоризація, екстеріоризація. Засоби діяльності: знання, уміння (елементарні уміння та уміння-майстерність), навички. Перенесення та інтерференція навичок. Звички. Основні різновиди діяльності (ігрова, навчальна, праця).

Тема 6. Психологія особистості.

Поняття про особистість. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність». Теорії особистості. Структура особистості. Спрямованість особистості (потреби, мотиви, інтереси, цінності, ідеали, переконання). Самосвідомість та «Я-концепція».

Тема 7. Спілкування.

Поняття про спілкування. Функції спілкування: комунікативна, інтерактивна, перцептивна. Різновиди спілкування. Засоби спілкування: вербальна комунікація (мова і мовлення) та невербальна комунікація.

Тема 8. Міжособистісні відносини в групах.

Поняття про групи. Класифікація груп. Конформізм і нонконформізм. Лідерство та керівництво: основні ознаки та відмінності. Стили керівництва. Міжособистісні стосунки в групах. Психологічна сумісність і конфлікт. Методи дослідження взаємовідносин у групі.

Тема 9. Відчуття.

Поняття про відчуття. як психічний процес. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація відчуттів та характеристика окремих видів. Основні властивості відчуттів. Загальні закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія, сенсibiliзація, контраст, синестезія. Компенсаторні можливості відчуттів.

Тема 10. Сприймання.

Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Класифікація сприймань та характеристика окремих видів. Властивості сприймання:

предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість, апперцепція. Ілюзії сприймання. Спостереження і спостережливість.

Тема 11. Пам'ять.

Поняття про пам'ять. Теорії пам'яті. Класифікація пам'яті та характеристика окремих її видів. Процеси пам'яті: запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування. Чинники успішного збереження та відтворення. Прийоми пригадування. Явище ремінісценції. Індивідуальні особливості пам'яті.

Тема 12. Мислення.

Поняття про мислення. Теорії мислення. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація, систематизація. Форми мислення: поняття, судження (міркування), умовивід (індукція, дедукція, аналогія). Класифікація мислення та характеристика окремих його видів. Індивідуальні особливості мислення.

Тема 13. Увага.

Поняття про увагу. Теорії уваги. Види уваги: зовнішня і внутрішня; мимовільна, довільна, післядовільна. Властивості уваги: зосередженість, стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Уважність як властивість особистості. Фактори, які сприяють привертанню і підтриманню уваги.

Тема 14. Уява.

Поняття про уяву. Теорії уяви. Класифікація уяви та характеристика окремих її видів. Мрія як особливий вид уяви. Способи створення образів уяви: аглютинація, аналогія, гіперболізація, літота, акцентування, схематизація і типізація. Уява і творчість. Індивідуальні особливості уяви.

Тема 15. Почуття та емоції.

Поняття про почуття та емоції. Теорії емоцій. Класифікація емоцій та почуттів і характеристика окремих їх видів. Форми переживання почуттів та емоцій: афект, стрес, настрій, пристрасть, фрустрація. Індивідуальні особливості емоційної сфери людини.

Тема 16. Воля.

Поняття про волю. Спонукальна та гальмівна функції волі. Фази складної вольової дії. Вольове зусилля. Локус контролю: екстернальний, інтернальний. Вольові якості особистості. Безвілля, його причини і переборення.

Тема 17. Темперамент.

Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Психологічна характеристика типів темпераменту: холеричного, сангвінічного, флегматичного,

меланхолічного. Позитивні та негативні сторони кожного типу темпераменту. Роль темпераменту в навчанні та праці. Можливості зміни темпераменту в процесі життя та діяльності.

Тема 18. Характер.

Поняття про характер. Теорії характеру. Акцентуація рис характеру. Структура характеру та основні риси типового характеру. Формування характеру.

Тема 19. Здібності.

Поняття про здібності. Природні передумови здібностей. Класифікація здібностей та характеристика окремих їх видів. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Здібності та інтелект.

Тема 20. Предмет, завдання, основні поняття вікової психології.

Предмет, завдання, розділи вікової психології. Взаємозв'язок вікової психології з основними галузями психології та з іншими науками. Методи дослідження у віковій психології: організаційні та емпіричні. Проблема періодизації психічного розвитку людини та основні поняття вікової психології: розвиток, становлення, формування, вік, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, вікова криза, сензитивний період.

Тема 21. Психічний розвиток у пренатальному та немовлячому періоді.

Особливості виникнення та перших проявів психічної активності у пренатальний період розвитку людини. Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості фази новонародженості. Криза новонародженості: причини та симптоми. Соціальна ситуація розвитку, психологічні новоутворення та провідна діяльність немовлячого періоду. Когнітивний розвиток немовляти: становлення сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті та перші прояви мислення. Виникнення прямоходіння і криза «одного року»: причини та симптоми.

Тема 22. Психічний розвиток у ранньому дитячому віці.

Загальна психофізіологічна характеристика раннього дитячого віку. Соціальна ситуація розвитку, психологічні новоутворення та провідна діяльність у ранньому дитячому віці. Когнітивний розвиток у ранньому дитячому віці: становлення сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті, мислення та мовлення, перші прояви уяви. Ранній дитячий вік як сензитивний щодо розвитку мовлення. Криза «трьох років»: причини та симптоми.

Тема 23. Психічний розвиток у дошкільному віці.

Загальна психофізіологічна характеристика дошкільного віку. Соціальна ситуація розвитку, психологічні новоутворення та провідна діяльність у дошкільному віці. Когнітивний розвиток у дошкільному віці: становлення

сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті, мислення та мовлення, уяви. Проблема психологічної готовності дитини до школи: мотиваційної, інтелектуальної, емоційної, вольової, комунікативної.

Тема 24. Психічний розвиток молодшого школяра.

Загальна характеристика психологічних змін, пов'язаних зі вступом дитини до школи. Проблема адаптації дитини до школи. Психологічні особливості першокласників-«шестирічок». Основні психологічні новоутворення молодшого шкільного віку: довільність психічних процесів, розвиток внутрішнього плану дій, саморефлексія. Когнітивний розвиток молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Народження соціального «Я» дитини та криза «семи років»: причини та симптоми.

Тема 25. Психічний розвиток підлітка.

Загальна характеристика змін, пов'язаних із переходом дитини до підліткового віку. Статеве дозрівання як основний анатомо-фізіологічний чинник психічного розвитку у підлітковому віці. Основні психологічні новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості та Я-концепція. Форми переживання почуття дорослості підлітками. Когнітивний розвиток підлітка: становлення сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті, мислення та мовлення, уяви.

Тема 26. Особистісний розвиток підлітка.

Криза «підліткового віку»: особливості її переживання та чинники пом'якшення. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність у підлітковому віці. Специфіка міжособистісного спілкування підлітків. Проблема взаємовідносин статей у підлітковому віці. Становлення регулятивної сфери психіки підлітків. Підлітковий вік як сензитивний щодо розвитку вольових властивостей особистості та її здатності до самоствердження.

Тема 27. Психічний розвиток в юнацькому віці.

Загальна характеристика провідних напрямків і завдань психологічного розвитку в юнацькому віці. Основні психологічні новоутворення, соціальна ситуація розвитку і провідна діяльність в юнацькому віці. Когнітивний розвиток старшокласника: основні лінії. Криза «сімнадцяти років» (юнацького віку): чинники та симптоми.

Тема 28. Психологічний розвиток особистості в період дорослості.

Загальна характеристика періоду дорослості. Когнітивний розвиток у період дорослості. Соціальна поведінка, спілкування та самосвідомість у ранньому дорослому віці. Психологічні аспекти проблеми створення сім'ї. Становлення регулятивної сфери психіки в період ранньої дорослості. Криза «тридцяти років» («криза Христа»).

Тема 29. Психологічні особливості старості.

Загальна характеристика періоду пізньої дорослості. Проблема «активної старості»: психологічні аспекти. Когнітивний розвиток у період пізньої дорослості: основні лінії. Соціальна поведінка, спілкування та самосвідомість людини пізнього дорослого віку. Криза «реінтеграції». Психологічні аспекти помирання людини.

Тема 30. Предмет, завдання та методи педагогічної психології.

Об'єкт, предмет, структура та базові категорії педагогічної психології. Погляди провідних вітчизняних і зарубіжних науковців на специфіку предмету педагогічної психології. Основні проблеми й завдання педагогічної психології на сучасному етапі її розвитку.

Методологія та базові принципи психолого-педагогічного пізнання. Методи дослідження у педагогічній психології і специфіка їх застосування при роботі з дітьми дошкільного віку. Організаційні, емпіричні, інтерпретаційні методи, методи обробки та аналізу отриманих даних (за Б.Г.Ананьєвим). Організація психолого-педагогічного (формульованого) експерименту. Етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Вступ до загальної психології					
Тема 1. Предмет психології як науки	5	2	1		2
Тема 2. Методи сучасної психології	5	2	1		2
Тема 3. Походження і розвиток психіки у філогенезі	6	2	2		2
Тема 4. Основні етапи розвитку психології	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 1.	23	8	6		9
Змістовий модуль 2.					
Особистість у діяльності та спілкуванні					
Тема 5. Психологія діяльності	6	2	1		3
Тема 6. Психологія особистості	6	2	1		3
Тема 7. Спілкування	6	2	2		2
Тема 8. Міжособистісні відносини в групах	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 2.	24	8	6		10
Змістовий модуль 3.					
Пізнавальна та емоційно-вольова сфера особистості					
Тема 9. Відчуття	6	2	1		3
Тема 10. Сприймання	6	2	1		3
Тема 11. Пам'ять	6	2	2		2
Тема 12. Мислення	6	2	2		2
Тема 13. Увага	5	2	1		2
Тема 14. Уява	6	2	1		3
Тема 15. Почуття та	6	2	2		2

емоції					
Тема 16. Воля	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 3.	47	16	12		19
Змістовий модуль 4. Індивідуально-типологічні властивості особистості					
Тема 17. Темперамент	5	2	1		2
Тема 18. Характер	5	2	1		2
Тема 19. Здібності	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 4.	16	6	4		6
Змістовий модуль 5. Основи вікової психології					
Тема 20. Предмет, завдання, основні поняття вікової психології	6	2	1		3
Тема 21. Психічний розвиток у пренатальному та немовлячому періоді.	6	2	1		3
Тема 22. Психічний розвиток у ранньому дитячому віці	6	2	2		2
Тема 23. Психічний розвиток у дошкільному віці	6	2	2		2
Тема 24. Психічний розвиток молодшого школяра	7	2	2		3
Тема 25. Психічний розвиток підлітка	6	2	1		3
Тема 26. Особистісний розвиток підлітка	6	2	1		3
Тема 27. Психічний розвиток в юнацькому віці	7	2	2		3
Тема 28. Психологічний розвиток особистості в період дорослості	6	2	2		2

Тема 29. Психологічний розвиток особистості в період старості	7	2	2		3
Тема 30. Предмет, завдання та методи педагогічної психології.	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 5.	70	22	18		30
Усього годин за навчальним планом	180	60	46		74

5. Теми семінарських (практичних) занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і значення сучасної психології.	1
2	Методи психологічного дослідження та специфіка їх використання у педагогічній діяльності.	1
3	Походження і розвиток психіки у філогенезі.	2
4	Основні етапи розвитку психології.	2
5	Характеристика діяльності та її основних видів. Психологічні умови формування знань, навичок, умінь. Проблема особистості у психології.	2
6	Спілкування	2
7	Людина та спільнота. Визначення статусу члена групи у системі міжособистісних стосунків.	2
8	Відчуття як психічний процес. Сприймання. Врахування основних властивостей, закономірностей, механізмів відчуттів і сприймання у педагогічній діяльності.	2
9	Закономірності процесів пам'яті. Методики вивчення та розвитку її індивідуальних особливостей. Мнемонічні прийоми у практиці навчання.	2
10	Індивідуальні особливості мислення, методики їх вивчення та розвитку.	2
11	Основні властивості уваги, методики їх вивчення та розвитку. Роль уваги в пізнавальній та практичній діяльності людини. Творчість і способи її стимулювання в умовах навчання.	2

12	Індивідуальні особливості емоцій та почуттів.	2
13	Вольова саморегуляція, її взаємозв'язок із навчально-виховним процесом.	2
14	Властивості темпераменту у структурі особистості. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Властивості характеру у структурі особистості.	2
16	Задатки та здібності. Проблема індивідуального підходу до дітей з різними рівнями розвитку здібностей.	2
17	Вікова психологія як галузь психологічної науки. Психічний розвиток новонародженого та немовляти.	2
18	Психічний розвиток у ранньому дитячому віці.	2
19	Психічний розвиток у дошкільному віці.	2
20	Психічний розвиток молодшого школяра.	2
21	Психічний розвиток підлітка.	2
22	Психічний розвиток особистості у ранньому юнацькому віці.	2
23	Психологічний розвиток особистості в період дорослості	2
24	Психологія старіння.	2
25	Актуальні проблеми педагогічної психології в Україні.	2
Всього		46

6. Завдання для самостійної роботи

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні принципи сучасної психології. Значення психологічних знань у педагогічній діяльності.	2
2	Додаткові методи психології: опитування, тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності, соціометричний, біографічний методи, контент-аналіз. Складання програми дослідження школяра за допомогою обраного допоміжного методу.	2
3	Характеристика базових форм психічної активності: інстинктивна поведінка, регульована навичками, інтелектуальна поведінка.	2
4	Розвиток психології в рамках філософії, теології, біології та медицини. Особливості розвитку психології у II половині XIX ст. Становлення і розвиток української психологічної науки.	3
5	Види дій: внутрішні та зовнішні, теоретичні та практичні.	3

	Основні різновиди діяльності: гра, учіння, праця. Поняття про провідну діяльність.	
6	Основні параметри особистості: єдність, стійкість, мінливість, активність. Її структура та спрямованість: потреби, мотиви, інтереси, ідеали, переконання, світогляд. Шляхи, умови та фактори особистісного зростання.	3
7	Рівні спілкування. Різновиди спілкування. Засоби невербального спілкування, їх роль у діяльності педагога.	2
8	Основні методи дослідження взаємовідносин у групі: спостереження, соціометрія, референтометрія.	2
9	Класифікація відчуттів. Характеристика окремих їх видів. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, константність.	3
10	Класифікація та види сприймання. Спостереження і спостережливість. Методики дослідження властивостей сприймання школярів.	3
11	Теорії пам'яті. Індивідуально-психологічні особливості пам'яті, методики їх дослідження та розвитку.	2
12	Види мислення. Етапи розв'язування мислительних задач. Індивідуально-психологічні особливості мислення, методики їх дослідження та розвитку.	2
13	Теорії уваги. Уважність як властивість особистості. Методики дослідження та розвитку властивостей уваги школярів.	2
14	Індивідуально-типологічні особливості уяви. Уява і творчість. Методи стимулювання творчої активності.	3
15	Теорії емоцій. Індивідуальні особливості емоційно-почуттєвої сфери людини. Саморегуляція емоційних станів.	2
16	Вольові якості особистості, їх діагностика та методи формування.	2
17	Типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, флегматичний, меланхолічний. Методики вивчення.	2
18	Риси характеру, методики їх дослідження та психологічні засади формування у виховному процесі.	2
19	Структура здібностей. Види здібностей. Методики дослідження індивідуальних особливостей здібностей школяра.	2
20	Міжпредметні зв'язки вікової психології з іншими науками	3

21	Описати методи дослідження вікової психології	3
22	Підготувати таблицю «Психічний розвиток людини в онтогенезі» відповідно до основних категорій	3
23	Описати особливості протікання усіх вікових криз	2
24	Когнітивний розвиток у дошкільному віці.	2
25	Підібрати ряд методик для діагностики готовності дитини до школи	3
26	Підлітковий період як сензитивний щодо формування абстрактно-логічного, теоретичного мислення людини.	3
27	Почуття дорослості як центральне новоутворення в підлітковому віці.	3
28	Когнітивний розвиток у період ранньої дорослості: основні лінії.	2
29	Психологічні особливості нормального й аномального старіння.	3
30	Актуальні проблеми педагогічної психології в Україні.	3
Всього		74

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання здобувача фахової передвищої освіти є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує

творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративні та проблемно-інтерактивні: лекції-презентації із застосуванням ІКТ, пояснення, розповідь, евристична бесіда, дискусії, бліц-опитування, «мозковий штурм», технології case-study, тематичні презентації, робота в парах, поточні тестування, самостійна робота, робота з науковою літературою.

8. Методи контролю

Поточне оцінювання (усні та письмові відповіді, поточне тестування, психологічні диктанти, оцінювання презентацій із застосуванням ІКТ), взаємооцінювання.

Підсумковий контроль – екзамен.

9. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій та навчально-методичне забезпечення семінарів, ілюстративні матеріали.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Психологія»

Оцінка «5» (відмінно) – виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в усній чи письмовій формі. Студент оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях-типових, варіативних чи нестандартних.

Оцінка «4» (добре) – показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої видно, що студент розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і уміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності.

Оцінка «3» (незадовільно) – показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що студент здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи

в цілому їх глибини, узагальненості) і використовувати засвоєні способи дій нестандартних умов за зразком.

Оцінка «2» (незадовільно) – виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

11. Рекомендована література

1. Бондаренко О. Ф. Основи психології : підручник. Київ : Освіта України, 2009, 328 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для студентів ВНЗ. 3-є вид., випр. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009, 1007 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2007. 344 с.
4. Волошина Л. В., Долинська С. О. Загальна психологія : практикум : навч. посібник. Київ : Каравела, 2005, 280 с.
4. Волошина Л. В., Долинська С. О., Темрук О. В. Загальна психологія :практикум : навч. посібник. 7-ме вид. Київ : Каравела, 2019, 280 с.
5. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія : теорія та практикум :навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2011, 352 с.
6. Максименко С. Д., Зайчук В. О., Клименко В. В. Загальна психологія :навч. посібник для студентів ВНЗ / за ред. С. Д. Максименка. 2-ге вид., перероб. І доп. Вінниця : Нова книга, 2004, 704 с.
7. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. вид. 2-е, перероблене та доповнене. Київ : Центр навчальної літератури, 2004, 272 с.
8. Махній М. М., Скок М. А. Історія психологічної думки : навчальний посібник. Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2010, 256 с.37
9. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посібник для студентів ВНЗ. 4-те вид., стереотип. Київ : Вища школа, 2005, 487 с.
10. Основи психології : підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ : Либідь, 2002, 630 с.
11. Пальм Г. А. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2009, 256 с.
12. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів : близько 3000 слів / сост. В. Б. Шапарь. Харків : Прапор, 2009, 672 с.
13. Психологія: підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. Київ : Либідь, 2001, 390 с.
14. Русинка І. І. Психологія : навчальний посібник. Київ : Знання, 2007, 367 с.
15. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012, 464 с.
16. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія : навчальний посібник: МОН України, Київський ун-т імені Бориса Грінченка. Київ : Центр учбової літератури, 2012, 295 с.
17. Сердюк Л. З. Психологія : навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ :

Університет «Україна», 2005. 233 с.

18. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія : підруч. для студентів ВНЗ. Київ : Либідь, 2005, 463 с.

19. Туриніна О.Л. Практикум з психології : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 328 с.

20. Цимбалюк І. М., Ясницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Професіонал, 2004, 304 с.

21. Цимбалюк І. М. Психологія : навч. посібник. Київ : Професіонал, 2004, 216 с.

Вікова та педагогічна психологія

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с.

2. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Либідь, 2005. 399 с.

3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. (Курс лекцій): навч. посібник для студентів ВНЗ / В. П. Кутішенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 128 с.

4. Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум / В. П. Кутішенко. – К. : Каравелла, 2009. – 446 с.

5. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник. К.: Академвидав, 2008. 432 с.

6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посібник. К.: Академвидав, 2006. 360 с.

7. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Академвидав, 2007. 422 с.

8. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посібник для студентів. К. : Вища школа, 2004. 335 с.

Додаткова:

1. Баклицький І. О. Психологія праці. Посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004, 504 с.

2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2012, 254 с.

3. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія : курс лекцій. Київ : МАУП, 2003, 120 с.

4. Бродовська В. Й., Патрик І. П., Яблонко В. Я. Тлумачний словник психологічних термінів в українській мові. 2-е вид. Київ : Професіонал, 2005, 222 с.

5. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., випр. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009, 374 с.

6. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008, 592 с.

7. Вашека Т. В., Гічан І. С. Психологія спілкування : навч.-метод. Комплекс для студентів ВНЗ. Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2006, 183 с.
8. Боришевський М. Й., Пилипенко Л. І., Пенькова О. І. Виховання духовності особистості : навч.-метод. : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України ; за ред. М. Й. Боришевського. Київ, 2013, 103 с.
9. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія : навч. посібник. Київ : Знання, 2008, 275 с.
10. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2011, 463 с.
11. Джонсон В. Соціальна психологія : тренінг міжособистісного спілкування; пер. з англ. В. Хомик. Київ : КМ Академія, 2003, 284 с.
13. Дрозденко К. С. Загальна психологія в таблицях і схемах : навч. посібник. Київ : Професіонал, 2004, 304 с.
14. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : наук.-метод. посіб. / за ред. І. Г. Єрмакова. Запоріжжя : ХНРБЦ, 2006, 633 с.
15. Жуков С. М., Жукова Т. В. Історія психології : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2005, 224 с.
16. Карнегі Д. Як завойовувати друзів та впливати на людей. Як виробляти в собі впевненість і впливати на людей, виступаючи прилюдно. Як перестати хвилюватись і почати жити. Харків : ВАТ «Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе», 2005, 560 с.
17. Кириленко Т. С. Психологія : емоційна сфера особистості : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Либідь, 2007, 254 с.
18. Конфліктологія : навч. посібник для ВНЗ. Львів : ЛІСВ, 2007, 326 с.
19. Копець Л. В. Психологія особистості : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-е вид. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008, 458 с.
20. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології: навч. посібник. Київ : Ельга ; Ніка-центр, 2010, 248 с.
21. Корольчук М. С., Крайнюк В. М., Марченко В. М. Психологія : схеми, опорні конспекти, методики : навч. посібник для студентів ВНЗ / за ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2006. 320 с.
22. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів ВНЗ / за ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2005. 400 с.
23. Ложкін Г. В., Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту : теорія і сучасна практика : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Професіонал, 2007. 407 с.
24. Макарова Л. Л., Сенельніков В. М. Загальна психологія : методичні розробки семінарських занять : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 200 с.
25. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус) : навч. посібник. Київ : МАУП, 2002. 128 с.
26. Маноха І. П. Психологія потаємного «Я» : монографія. Київ : Поліграфкнига, 2001. 448 с.

27. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник для студентів ВНЗ. 2- е вид., випр. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 687 с.
28. М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальної психології : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Вища школа, 2000. 183 с.
29. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : посібник. Київ : Академвидав, 2005. 446 с.
30. Палеха Ю. І., Герасимчук В. І., Шиян О. М. Основи психології та педагогіки : навч.-метод. посібник. 2-е вид. доп. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. 162 с.
31. Пальм Г. А. Загальна психологія : навч. посібник з мультимедійним курсом для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 487 с.
32. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. 423 с.
33. Трофімов Ю. Л., Алексєєва М. І., Гончарук П. А. Психологія : підручник для студентів ВНЗ / за ред. Ю. Л. Трофімова. 6-е вид., стереотип. Київ : Либідь, 2008. 560 с.
34. Роменець В. А. Історія психології : Стародавній світ. Середні віки, Відродження. Навч. посіб. Київ : Либідь, 2005. 416 с.
35. Роменець В. А. Історія психології : XVII століття. Епоха Просвітництва. Навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 1000 с.
36. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. для студентів ВНЗ. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2004. 287 с.
37. Сергієнко Л. П. Основи наукових досліджень у психології : кваліфікаційні та дипломні роботи : навч. посіб. Київ : Професіонал, 2009. 240 с.
38. Статінова Н. П., Сень Г. П. Основи психології та педагогіки : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. 346 с.
39. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., випр., доп. Київ : Академвидав, 2006. 519 с.
41. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 375 с.
42. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 223 с.
43. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Професіонал, 2007. 458 с.
45. Яблонко В. Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 257 с.

Вікова та педагогічна психологія:

1. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Центр учбової літератури, 2007. 391 с.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології: навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 112 с.

3. Коробко С. Л., Коробко О. І. Робота психолога з молодшими школярами: метод. посібник / За ред. С. Д. Максименка. К.: Літера ЛТД, 2006. 416 с.
4. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (Курс лекцій): навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
5. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія. Практикум: навч. посібник для студентів ВНЗ. Рівне: Волинські обереги, 2008. 320 с.
6. Поліщук В. М. Криза 7 років: феноменологія, проблеми: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2005. 118 с.
7. Поліщук С. А. Вольовий розвиток дітей молодшого шкільного віку: навч. посібник для студентів ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2005. 158 с.